

Foto: Lars Dahlström.

Kyrkhärbret och loftboden i Älvdalen

Kyrkhärbret och loftboden är två medeltida timmerbyggnader i Älvdalen. Det är mycket sällsynt med bevarade medeltida profana byggnader, varför de byggnadsminnesförklarades 1985.

Beskrivning

Historik

Kyrkhärbret uppfördes någon gång på 1280-talet och dess tidigaste historia är okänd. Det finns teorier om att byggnaden först varit kyrkhärbre i Mora eller vid något kapell och senare flyttats till Älvdalen i samband med anläggandet av kyrka och prästgård där på 1500-talets slut. Det föreslås också att det kunde ha varit ett "prästloft" eller "sovhus" för prästen, då han övernattade i Älvdalen vid olika förrättningar. Klart är i alla fall att härbret en gång har använts som tiondebod. På baksidan finns långa rader med inristade avräkningsmärken som markerar av bönderna inlämnad säd. 1750 inrättar sockenmännen ett magasin i byggnaden. Där fick man låna spannmål på våren och lämna tillbaka i november mot en åttondels ränta. Som sockenmagasin användes byggnaden fram till 1822 då ett nytt magasin byggdes. Av flyttningsmärken på timret framgår att härbret flyttats tre gånger, sista gången 1962.

Loftbodens ålder är okänd men timret har preliminärt bestämts vara från 1576 och 1577. Byggnaden uppfördes troligen i samband med att Älvdalen blev egen församling på 1580-talet. Loftet torde vara den byggnad som under namnet "nattstuvan" använts som sovplats för gäster och besökare i äldre tid. Byggnaden har flyttats från en tidigare plats i västra kanten av gårdsplanen.

Miljö

Loftboden och kyrkhärbret ligger strax öster om Älvdalens kyrka, som en del i miljön kring den tidigare prästgården. Byggnaderna ligger på gårdsplanens nordöstra sida.

Byggnader

Kyrkhärbret är ett knuttimrat parhärbre i två våningar. Det är dendrokronologiskt daterat till 1285 och är en av Sveriges äldsta profana träbyggnader. På härbrets dörrar och dörromfattningar finns ornamentik som stilistiskt kan dateras till tidig medeltid.

Loftboden är knuttimrad i två våningar där övre våningen nås genom ett loft. Ovanför dörrarna är stocken snidad på ett intressant vis. Byggnaden har inte daterats men har med största sannolikhet uppförts efter medeltidens slut.

På både härbret och loftboden förekommer så kallad dalruneinskrift från äldre tid.

**Figur 1. Sniderier på stocken ovan dörrarna på loftboden.
Foto: Lars Dahlström.**

Figur 2. Kyrkhärbret till vänster i bild. Foto: Lars Dahlström.

Figur 3. Loftboden. Foto: Lars Dahlström.

Figur 4. Kyrkhärbret sett snett framifrån. Till vänster skymtar muren till kyrkogården. Foto: Lars Dahlström.

Byggnadsminnesförklaring

Motivering till byggnadsminnesförklaringen

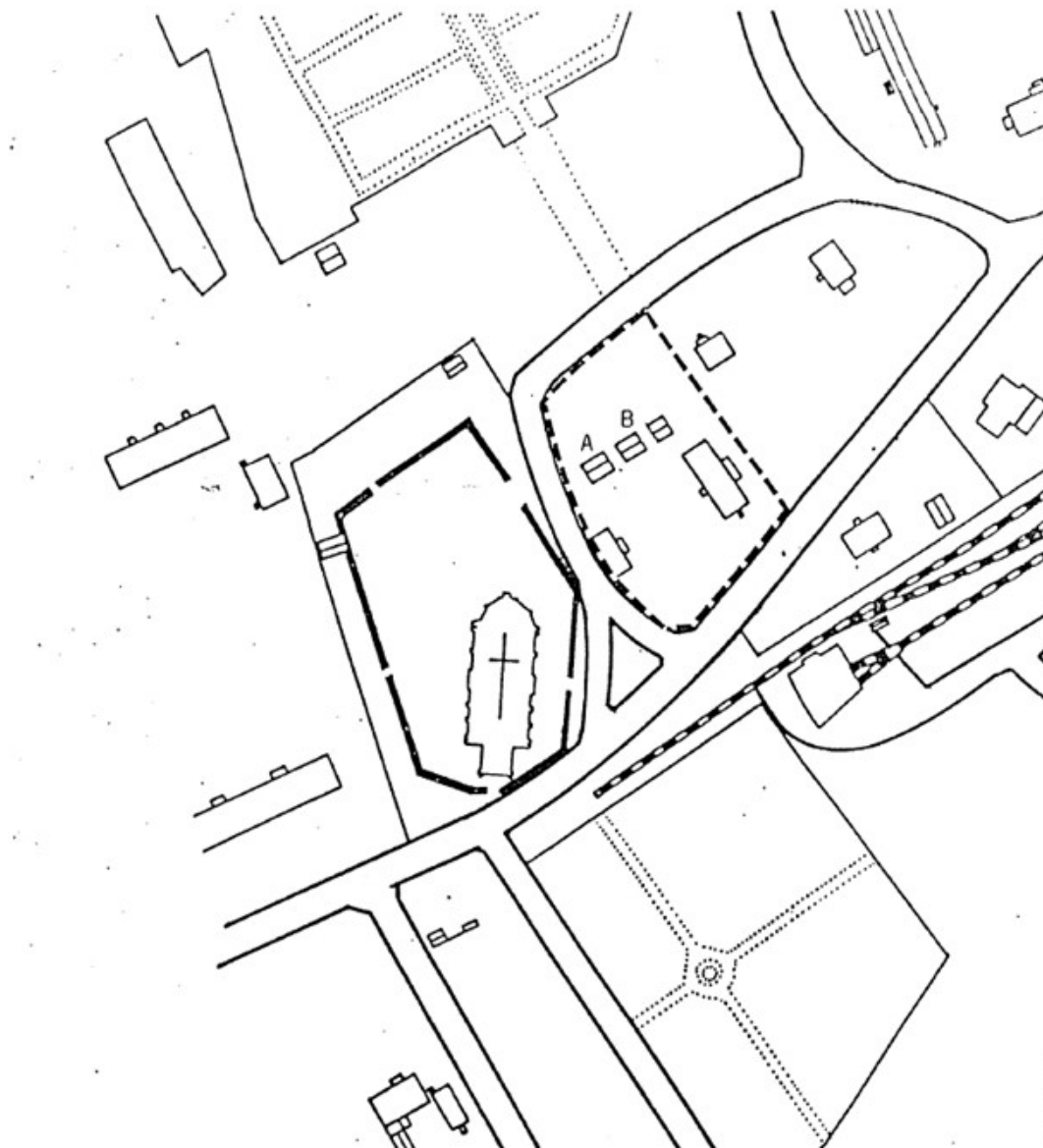
Länsstyrelsen anser att byggnaderna bevarar egenarten hos gången tids byggnadsskick och med hänsyn härtill är att anse som synnerligen märkliga.

Skyddsbestämmelser

1. Byggnaderna, på bilagda karta markerade med A och B, får ej rivas, flyttas eller till sitt yttre eller på annat sätt förändras.
2. I byggnadernas inre får inte göras ingrepp i stomme eller ändring i rumsindelning. Ej heller får göras ändring av eller ingrepp i fast inredning.
3. Byggnaderna skall underhållas så att de ej förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på sådant sätt att det kulturhistoriska värdet inte minskar.
4. Det område kring byggnaderna som på bilagda karta avgränsats med streckad linje skall hållas i sådant skick, att byggnadernas utseende och karaktär inte förvanskas. Inte heller får ny byggnad uppföras utan att länsstyrelsen dessförinnan lämnat sitt tillstånd.

Länsstyrelsen lämnar råd och anvisningar i fråga om underhållet av byggnaderna.

Om ändring av byggnadsminnet i strid mot meddelandeskyddsföreskrifter befinnes nödvändigt för att byggnaderna skall vara till nytta, eller om sådan ändring annars kan anses påkallad av särskilda skäl, kan länsstyrelsen enligt 3 § lagen om byggnadsminnen meddela tillstånd härtill.

Figur 6. Byggnadsminnets skyddsområde markerat med svart streckad linje. Ur beslut 1985.05.21.

Administrativa fakta

Kommun: Älvdalen

Fastighetsbeteckning: Älvdalens kyrkby 23:6

Byggnadsminnesförklaring: 1985.05.21

Beslut: Kyrkhärbret och loftboden beslut 1985.05.21

Tillgänglighet: Kan upplevas som en del av Älvdalens kyrkby.

[Byggnadsminnesförklaring Kyrkhärbret och loftboden beslut 1985.05.21](#)
[Kyrkhärbret och loftboden i Riksantikvarieämbetets bebyggelseregister](#)